

Sundbyberg 2016-06-21
Dnr.nr: Ku2016/00088/D

Vår referens: Mia Ahlgren

Mottagarens adress:
ku.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar Låt fler forma framtiden SOU2016:5

Handikappförbunden är en samarbetsorganisation för 39 funktionshinderförbund som tillsammans representerar ca 400 000 människor. Vårt mål är ett samhälle för alla. Vårt intressepolitiska arbete grundar sig på mänskliga rättigheter.

Sammanfattning

Handikappförbunden välkomnar förslaget att tillsätta en maktutredning. Vi föreslår att organisationer som företräder underrepresenterade grupper ska vara medforskare i utredningen samt att konkreta förslag ingår i uppdraget.

Målen för demokratipolitiken behöver kopplas tydligare till respekt för mänskliga rättigheter. En hållbar demokrati förutsätter tillgång till möten och kommunikation samt att rätten till stöd och service säkras för politiska förtroendeuppdrag. Hinder för yttrandefrihet måste undanröjas när det rör tillgänglighet till innehåll som sprids via internet. Universell utformning av samhället måste säkerställas.

Sverige har långt kvar till en hållbar demokrati i praktiken. Stora förändringar krävs för att stärka delaktighet och inflytande för personer med funktionsnedsättning.

Inledning

Utredaren Olle Wästberg har sagt att personer med funktionsnedsättning hamnar på demokratins bakgård. Sverige är bra på "fagert tal"¹, men det svenska språket saknar ord för att beskriva hur tomt det ekar i maktens korridorer. I det engelska språket finns begreppet "tokenism". Översättningen lyder: "symboliska åtgärder, åtgärder som bara är på ytan <there was no real democracy, only tokenism>"². Det är hög tid för en maktutredning.

Vid en workshop nyligen på Raoul Wallenberg institutet om behovet av en oberoende institution för mänskliga rättigheter bekräftade forskare den bild Handikappförbunden har försökt att lyfta vid flera tillfällen. Det svenska samhället har blivit så komplext att människor inte vet vart de ska vända sig för att få sina rättigheter tillgodosedda. Situationen är särskilt allvarlig för personer med psykisk ohälsa, kognitiva funktionsnedsättningar och nedsatt kommunikativ förmåga som saknar stöd från närstående och tillgång till digitala kanaler. Samhället måste skyndsamt värdesätta och använda av kunskap och erfarenheter från organisationer som företräder människor med funktionsnedsättning för att vända maktförskjutningen.

Tillgång till mötesplatser såväl fysisk som kommunikativt är givetvis en förutsättning för demokrati. För tillgång till det offentliga samtalet

---

¹ Se till exempel "Bortom fagert tal" Ds2010:20
<http://www.regeringen.se/contentassets/ae6f99c2bb494ff2a66eacc0a7c17364/bortom-fagert-tal---om-bristande-tillganglighet-som-diskriminering-ds-201020>

² Källa Norstedts översättning 2016-06-05
<http://www.ord.se/oversattning/engelska/?s=tokenism&l=ENGsVE>

i medier och politiska församlingar krävs, enligt samtal med mediegrundslagskommittén att grundlagen ändras så att det blir möjligt även i Sverige att ställa krav på tillgänglighet på innehåll som sprids via Internet. Det handlar inte om allt innehåll och begränsar inte på något sätt vad som uttrycks, men möjligheten behövs för att inte delar av befolkningen ska stängas ute från yttrandefrihet och för att Sverige ska leva upp till konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Synpunkter på vissa förslag

Utredningen lämnar ett fåtal konkreta förslag samt en mängd analyser och bedömningar. Det finns en god ambition men betänkandet blir svårt att överskåda. Vi har valt att prioritera vissa förslag och försökt sammanfatta synpunkter på några kapitel.

3.6.1 Nytt mål för demokratipolitiken

Utredningens förslag: Målet för demokratipolitiken ersätts med följande mål: En hållbar demokrati som kännetecknas av delaktighet och jämlikt inflytande. Målsättningen med en hållbar demokrati uppnås genom specifika delmål.

Handikappförbunden anser att målet för demokratipolitiken ska kopplas närmare respekt för mänskliga rättigheter i Sverige³. Vi tillstyrker att det ska finnas tidsatta delmål som bör tas fram i dialog med civilsamhällets organisationer som representerar underrepresenterade grupper.

---

³ Se resonemang kring begreppen: <http://www.manskligarattigheter.se/sv/de-manskliga-rattigheterna/demokrati-och-manskliga-rattigheter> hämtad 2016-06-05

3.6.2 Tillsätt en maktutredning

Utredningens förslag: En maktutredning tillsätts för att sammanställa kunskap om hur maktförhållandena i det svenska samhället har förändrats sedan millenniumskiftet och för att analysera hur pågående samhällsförändringar kan påverka maktförhållandena på sikt.

Handikappförbunden välkomnar en maktutredning, men vi vill starkt poängtera vikten av att vi får möjlighet att påverka direktiven, utse företrädare som blir **medforskare**⁴ samt att utredningen ska ge konkreta förslag för att utjämna maktbalansen.

5.5.1 Insatser för ett jämlikt politiskt deltagande

Utredningens förslag: I syfte att skapa jämlika förutsättningar för ett aktivt deltagande bör regeringen utöka stödet till organisationer i det civila samhället som arbetar med att öka det politiska deltagandet. Regeringens satsning på lokala resurscenter kan ha en viktig betydelse för demokratiutvecklingen och för att denna insats ska kunna påverka den politiska jämlikheten ska satsningen utökas och omfatta fler organisationer och stadsdelar.

Handikappförbunden tillstyrker förslaget, men vill också poängtera att det även gäller att stärka egenmakt hos personer med funktionsnedsättning som sällan kommer till tals samt att öka medvetenheten i politiskt styrda organ.

---

⁴ Erfarenheter finns bland annat från projektet Från forskningsobjekt till medaktör <http://www.hso.se/intressepolitik/forskning/Projektet-Fran-forskningsobjekt-till-medaktör1/>

7.6.2 Uppföljning av den sociala representativiteten och förtroendevaldas villkor i den nationella och lokala politiken

Utredningens förslag: Den sociala representativiteten i de politiska församlingarna på nationell och lokal nivå ska en gång per mandatperiod följas upp av SCB.

Handikappförbunden tillstyrker och betonar att syftet ska vara tydligt, att anonymitet säkerställs samt att metoder för insamling av data är tillgängliga.

10.4.2 Utveckla digitala verktyg för deltagande och e-förvaltning

Utredningens förslag: En arbetsgrupp sätts upp inom Regeringskansliet med uppdrag att utveckla digitala verktyg för remisshantering, samråd, hearings och konsultation. Arbetsgruppen ska också lämna förslag på hur Regeringskansliets elektroniska förvaltning kan utvecklas.

Handikappförbunden välkomnar initiativet att underlätta remisshantering samråd med mera. Vi ser även behov av att påverka utformning av betänkanden. Våra medlemmar har bred kunskap om tillgänglighet. Vi är aktiva inom universell utformning och standardisering som bidrar till att fler kan lämna synpunkter.

10.6.2 Folkmotion bör införas i riksdagen

Utredningens förslag: Medborgerlig förslagsrätt, s.k. folkmotion, bör införas i riksdagen. En utredning tillsätts med uppdrag att genomlysna frågan om folkmotion och ta fram ett förslag till ändringar i Riksdagsordningen.

Handikappförbunden ser positivt på förslaget, men betonar vikten av tydliga former för hanteringen. Erfarenhet av European Disability Forum kampanj med över en miljon namnunderskrifter i Europa kan vara värt att följa upp i en utredning. När det gäller förslagen i 13.5.1 som föreslår att medborgarförslag på kommunal nivå ersätts med folkmotion har vi inte tagit ställning i detalj. Vi tycker dock generellt

att det underlättar med samma begrepp och tydliga regler som är lätta att förstå som liknar varandra oavsett nivå. Vi vill också betona även med förslag 12.7.2 om webbplats för digitala underskrifter att det måste finnas möjligheter både för personer som använder digital kommunikation och de som inte gör det att påverka.

11.5.1 Medlemmarna ska ha förutsättningar att delta

Utredningens förslag: Fullmäktige ska verka för att medlemmarna i kommunen eller i kommun inom landstinget har förutsättningar att delta och framföra sina synpunkter inför beslut.

Handikappförbunden betonar att det inte räcker med att "verka" för. Rättigheter ska säkerställas. Se konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, förtydligas i den allmänna kommentaren om tillgänglighet, som översätts av Myndigheten för delaktighet. Konventionens artikel 21 om yttrandefrihet för personer med funktionsnedsättning kräver tillgång till information och kommunikation. I Sverige har vi enligt Justitiedepartementet hinder i grundlagen för att säkerställa tillgänglighet när innehåll förmedlas via internet. Det måste åtgärdas.

Synpunkter om ungas delaktighet och inflytande, kap 14

Handikappförbunden välkomnar förslag för att öka skolelever kunskap om formerna för demokratiskt inflytande. Det gäller även kunskapen om respekt för mänskliga rättigheter samt kritisk granskning och källkritik. I detta ser vi även att tillgång till demokratins verktyg och representation utgör en viktig del.

Synpunkter om delaktighet och inflytande för personer med funktionsnedsättning (kap 15)

Handikappförbunden välkomnar förslag för att stärka delaktighet för personer med funktionsnedsättning. I konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning finns artiklar som tydliggör åtaganden för att personer med funktionsnedsättning via

HANDIKAPP FÖRBUNDEN

sina organisationer har rätt att delta i beslut (artikel 4.3), artikel 29 handlar om deltagande i det politiska och offentliga livet. Det handlar om rättigheter som Sverige åtagit sig att följa. Tillgänglighet är en förutsättning för delaktighet liksom rätt till särskilt stöd och service för att kunna ta politiska förtroendeuppdrag. Vi har särskilt lyft rätten till delaktighet på distans⁵. Funktionshinderpolitiken ska kopplas till mänskliga rättigheter och då även dessa aspekter.

Handikappförbunden är emellertid starkt oroad för att frågor som berör oss fortfarande hänvisas till Socialdepartementet och särlösningar, istället för att stärka utveckling mot universell utformning som grund i hela samhällsplaneringen. Universell utformning finns definierat av FN som ett åtagande, och får en allt tydligare koppling till FN:s Agenda 2030 där ledordet är att ingen ska lämnas utanför. Det krävs stora insatser för att universell utformning ska utgöra en självklarhet i en hållbar demokrati där alla människor oavsett ålder, funktionsförmåga, födelseland osv. faktiskt blir delaktiga och får inflytande – inte bara på pappret.

Vänliga hälsningar

Handikappförbunden

Stig Nyman

Ordförande

---

⁵ Vi arrangerar seminarium på FN:s statsparts konferens i New York 2016
<http://www.hso.se/verksamhet/Statsparts-konferensen-2016/Right2Participation-Accessible-Online-Meetings/>

